EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 13.1.2023
COM(2023) 11 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o provádění včelařských programů

Obsah

1. ÚVOD 2
2. METODIKA 3
3. PŘEHLED ODVĚTVÍ VČELAŘSTVÍ V EU 3
3.1 Produkce a ceny 3
3.2 Obchod 4
4. PROVÁDĚNÍ VNITROSTÁTNÍCH VČELAŘSKÝCH PROGRAMŮ 5
4.1 Právní základ 5
4.2 Cíle a opatření 6
4.3 Rozpočet EU na vnitrostátní včelařské programy a míra využití 7
4.4 Přidělení příspěvku EU jednotlivým členským státům 8
4.5 Vzniklé výdaje podle druhu opatření 9
5. METODY POUŽÍVANÉ PRO URČENÍ POČTU ÚLŮ 11
6. VČELAŘSTVÍ VE STRATEGICKÝCH PLÁNECH SZP PO ROCE 2022 12
7. ZÁVĚR 13

1. ÚVOD

Význam odvětví včelařství přesahuje jeho malou velikost ve srovnání s ostatními zemědělskými odvětvími. Kromě toho, že poskytuje med a další včelařské produkty, nedocenitelným způsobem přispívá k opylování plodin, ovoce a dalších rostlin. Společná zemědělská politika EU (SZP) má několik nástrojů na podporu odvětví včelařství a jedním z nich jsou včelařské programy stanovené v nařízení (EU) č. 1308/2013[1] (dále jen „nařízení o společné organizaci zemědělských trhů“).

Podle čl. 225 písm. a) nařízení o společné organizaci zemědělských trhů Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě každé tři roky zprávu o provádění opatření v odvětví včelařství, jak je stanoveno v článcích 55, 56 a 57. Zpráva musí rovněž zahrnovat poslední vývoj v oblasti systémů identifikace včelstev. Tato zpráva naplňuje požadavek čl. 225 písm. a).

Zpráva se týká provádění vnitrostátních včelařských programů na období 2020–2022 vypracovaných na včelařské roky 2020–2022, které trvají od 1. srpna 2019 do 31. července 2022, a oznámených Komisi do 15. března 2019. Tyto programy byly následně v roce 2021 upraveny tak, aby byla jejich platnost prodloužena do 31. prosince 2022, jak vyžaduje čl. 55 odst. 1 nařízení o společné organizaci zemědělských trhů ve znění přechodného nařízení[2]. Úpravou se rovněž zvýšil roční rozpočtový příděl EU ze 40 milionů EUR na 60 milionů EUR[3] v roce 2021. Prodloužení programů umožňuje plynulý přechod od současných k budoucím intervencím obsaženým ve strategických plánech SZP. Zpráva nezahrnuje provádění v prodlouženém včelařském roce od 1. srpna 2021 do 31. prosince 2022. Úplnou zprávu o provádění v prodlouženém roce bude možné vypracovat až na konci roku 2023, protože platby příjemcům se prodlužují do 15. října 2023.

Toto je osmá zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění včelařských programů. Nezabývá se všemi aspekty včelařství, ale zaměřuje se na provádění včelařských programů. Poskytuje nicméně stručný přehled o odvětví včelařství v EU a informace o podpoře odvětví včelařství ze strany EU v rámci strategických plánů budoucí společné zemědělské politiky.

EU poskytuje včelařskému odvětví přímou podporu od roku 1997[4]. Dává členským státům možnost vypracovat vnitrostátní programy pro své odvětví včelařství. Cílem těchto programů je zlepšit obecné podmínky pro produkci těchto včelařských produktů a jejich uvádění na trh: medu, mateří kašičky, pylu, propolisu a včelího vosku.

Včelařské programy jsou spolufinancovány Evropskou unií z 50 % a běží tři roky. Programy jsou dobrovolné, ale zavést se je rozhodly všechny členské státy, což svědčí o velkém zájmu členských států a dokládá potřeby tohoto odvětví. Od roku 2023 bude toto odvětví nadále podporováno v rámci

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty (Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 671).

[2] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2220 ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022 (Úř. věst. L 437, 28.12.2020, s. 1).

[3] Nařízení Rady (EU, Euratom) 2020/2093 ze dne 17. prosince 2020, kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2021–2027 (Úř. věst. L 433 I, 22.12.2020, s. 11). Celková částka stanovená ve víceletém finančním rámci pro Evropský zemědělský záruční fond zahrnuje navýšení pro včelařské programy na 60 milionů EUR ročně.

[4] Nařízení Rady (ES) č. 1221/97 ze dne 25. června 1997, kterým se stanoví obecná prováděcí pravidla pro opatření ke zlepšení produkce medu a jeho uvádění na trh (Úř. věst. L 173, 1.7.1997, s. 1).

povinných včelařských intervencí, které jsou součástí nedávno schválených strategických plánů SZP. Členské státy mohou rovněž zvýšit míru spolufinancování z minimálně 50 % na maximálně 70 %.

2. METODIKA

Tato zpráva vychází z následujících zdrojů informací:

- informace oznámené členskými státy podle nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1366, pokud jde o podporu v odvětví včelařství[5], včetně počtu úlů na jejich území.
- informace oznámené členskými státy podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2015/1368, pokud jde o podporu v odvětví včelařství[6], včetně výročních zpráv o provádění stanovených v článku 10 uvedeného nařízení. Tyto výroční zprávy o provádění obsahují souhrn výdajů uskutečněných během včelařského roku v eurech, rozepsaných podle opatření, a výsledky na základě ukazatelů výkonnosti pro každé provedené opatření. Uvedené ukazatele však nejsou na úrovni EU harmonizovány a nebyly použity k vyvození závěrů v rámci této zprávy.
- údaje o produkci medu a mezinárodním obchodu z databází Eurostat[7], OSN Comtrade[8] a Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO)[9].

Podrobné číselné údaje a souhrnné tabulky týkající se trhu s medem a vnitrostátních včelařských programů jsou k dispozici na internetových stránkách Komise EUROPA[10].

3. PŘEHLED ODVĚTVÍ VČELAŘSTVÍ V EU

3.1 Produkce a ceny

Nejnovější dostupné údaje o produkci a cenách v EU se týkají let 2017 a 2018 a členské státy je nahlásily v roce 2019 v rámci svých vnitrostátních včelařských programů na období 2020–2022. Členské státy by měly v roce 2023 nahlásit podobné údaje o trhu za roky 2021 a 2022[11].

Produkce

Z údajů oznámených v roce 2019 v rámci programů na období 2020–2022 za rok 2018 vyplývá, že v EU bylo přibližně 17,3 milionu úlů, které obhospodařovalo 615 058 včelařů. Od té doby se počet úlů zvýšil na 18,9 milionu v roce 2020 a 20 milionů úlů v roce 2021. Nejnovější údaje za rok 2018

[5] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1366 ze dne 11. května 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o podporu v odvětví včelařství (Úř. věst. L 211, 8.8.2015, s. 3).

[6] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/1368 ze dne 6. srpna 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o podporu v odvětví včelařství (Úř. věst. L 211, 8.8.2015, s. 9).

[7] https://ec.europa.eu/eurostat.

[8] https://comtrade.un.org/.

[9] http://www.fao.org/home/en/.

[10] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/animals-and-animal-products/animal-products/honey_cs

[11] V souladu s požadavky stanovenými v čl. 15 odst. 3 prováděcího nařízení Komise (EU) 2022/1475 ze dne 6. září 2022, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, pokud jde o hodnocení strategických plánů SZP a poskytování informací pro monitorování a hodnocení (Úř. věst. L 232, 7.9.2022, s. 8.)

rovněž svědčí o výrazném nárůstu počtu včelařů od roku 2016, kdy bylo v programech na období 2017–2019 vykázáno 568 194 včelařů. Je však nutné podotknout, že k definování včelařů ani k odhadu počtu včelařů neexistuje žádná harmonizovaná metoda, takže tato změna počtu neodráží nutně obecný trend v odvětví.

Vzhledem k absenci údajů o produkci od členských států od roku 2018, za který byly údaje uvedeny v předchozí zprávě ze dne 17. prosince 2019[12], vychází tato zpráva z údajů FAO. Podle těchto údajů Evropská unie v roce 2020 vyprodukovala 217 864 tun medu, čímž se stala druhým největším producentem medu na světě po Číně s 458 100 tunami. Od roku 2018 se produkce v EU snížila přibližně o 16 % z 258 610 tun. EU neprodukuje dostatek medu, aby pokryla poptávku. V roce 2020 byla soběstačná asi z 60 %[13], což je zhruba stejná úroveň jako v roce 2018. Hlavním dodavatelem dováženého medu byla v roce 2020 Ukrajina (31 % dovozu) následovaná Čínou (21 % dovozu).

Ceny

Podle posledních dostupných údajů, které členské státy vykázaly za rok 2018, činila průměrná cena smíšeného květového medu v EU 6,46 EUR/kg v místě výroby a 3,79 EUR/kg při prodeji nebaleného medu ve velkoobchodech. Ceny medu se v jednotlivých členských státech značně liší podle jakosti a prodejního místa. V porovnání s předchozími údaji za rok 2015 se průměrná cena téměř nezměnila. Průměrné výrobní náklady se však zvýšily z 3,21 EUR/kg v roce 2015 na 3,90 EUR/kg v roce 2018, čímž se zřejmě snížila marže na jeden vyprodukovaný kilogram medu. Vzhledem k tomu, že členské státy neuvádějí objemy prodeje nebaleného medu v místě produkce, je obtížné vypočítat výsledné ziskové rozpětí producentů.

3.2 Obchod[14]

Dovoz

Pokud jde o med, je EU soběstačná pouze z 60 %. V roce 2021 se do EU dovezlo 173 403 tun medu v celkové hodnotě 406,1 milionů EUR. EU je po Severní Americe druhým největším dovozcem medu na světě a jejím hlavním dodavatelem je Ukrajina. Od roku 2019 se dovoz z Ukrajiny do EU zvýšil ze 44 523 tun v roce 2019 na 53 777 tun v roce 2021. Ve stejném období se zvýšil i dovoz z Číny, druhého největšího dodavatele EU, a to ze 45 108 tun na 48 109 tun, zatímco dovoz od třetího a čtvrtého dodavatele, tedy z Argentiny a Mexika, klesl z 21 269 tun a 18 205 v roce 2019 na 14 396 tun a 15 486 tun v roce 2021.

Med dovážený ze zemí mimo EU je obvykle levnější než med produkovaný v EU, přičemž v případě roku 2021 činila průměrná dovozní cena 2,34 EUR/kg.

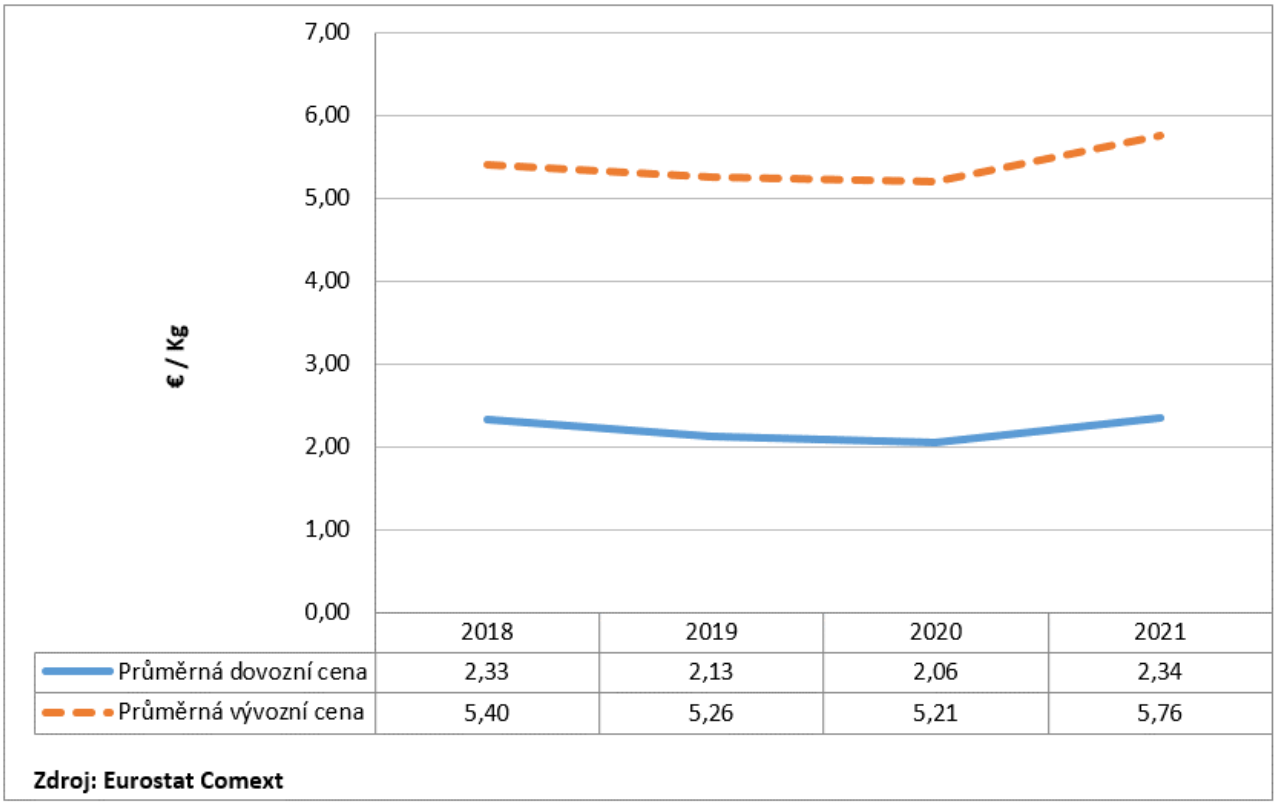
Vývoz

Objem vývozu z EU je ve srovnání s dovozem mnohem nižší. V roce 2021 se z EU vyvezlo 25 421 tun medu v celkové hodnotě 146,4 milionu EUR, což představuje zhruba 15 % objemu dovozu do

[12] COM_COM(2019)0635_CS.pdf (europa.eu)
[13] Míra soběstačnosti = produkce EU / (produkce + dovoz – vývoz).
[14] Zdroj obchodních údajů: Eurostat Comext, https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics

EU. Hlavními trhy pro med z EU jsou Spojené království, Švýcarsko, Saúdská Arábie, USA a Japonsko. V roce 2021 činila průměrná vývozní cena 5,76 EUR/kg.

Obrázek 1: Průměrné ceny medu dováženého do EU a vyváženého z EU

	2018	2019	2020	2021
Průměrná dovozní cena	2,33	2,13	2,06	2,34
Průměrná vývozní cena	5,40	5,26	5,21	5,76

Zdroj: Eurostat Comext

4. PROVÁDĚNÍ VNITROSTÁTNÍCH VČELAŘSKÝCH PROGRAMŮ

4.1 Právní základ

Právním základem pro vnitrostátní včelařské programy na období 2020–2022 jsou články 55 až 57 nařízení o společné organizaci zemědělských trhů doplněné:

- nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1366, ve znění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/580[15] a
- prováděcím nařízením Komise (EU) 2015/1368, ve znění prováděcího nařízení Komise (EU) 2021/166[16].

Programy pro včelařské roky 2020–2022 a jejich financování byly schváleny prováděcím rozhodnutím Komise (EU) 2019/974 ze dne 12. června 2019[17]. Tyto programy byly v roce 2021

[15] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/580 ze dne 1. února 2021, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/1366, pokud jde o základ pro přidělování finančního příspěvku v odvětví včelařství (Úř. věst. L 124, 12.4.2021, s. 1).

[16] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/166, ze dne 10. února 2021, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2015/1368, pokud jde o prodloužení vnitrostátních programů v odvětví včelařství (Úř. věst. L 48, 11.2.2021, s. 1).

[17] Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2019/974 ze dne 12. června 2019, kterým se schvalují vnitrostátní programy na zlepšení produkce včelařských produktů a jejich uvádění na trh předložené členskými státy podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 (oznámeno pod číslem C(2019) 4177) (Úř. věst. L 157, 14.6.2019, s. 28).

pozměněny za účelem jejich prodloužení do konce roku 2022 a zvýšení ročního rozpočtu ze 40 milionů EUR na 60 milionů EUR (což představuje příspěvek EU). Pozměněné programy byly schváleny prováděcím rozhodnutím Komise (EU) 2021/974 ze dne 9. června 2021[18].

4.2 Cíle a opatření

Hlavním cílem programů je zlepšit obecné podmínky produkce včelařských produktů a jejich uvádění na trh v EU. Reforma SZP z roku 2013 přinesla změny v programech s cílem přizpůsobit způsobilá opatření potřebám odvětví a zlepšit přidělování prostředků z rozpočtu EU díky tomu, že se zlepší metody používané členskými státy k odhadu počtu úlů na jejich území. Způsobilá opatření pro programy na období 2020–2022 navazují na tatáž opatření, která byla k dispozici v programech na období 2017–2019, a jsou popsána níže.

a) **Technická pomoc včelařům a organizacím včelařů.** Členské státy využívají toto opatření k financování vzdělávání, pořádání kurzů a tisku vzdělávacích brožur, jakož i k nákupu technického vybavení pro produkci a primární zpracování medu a k poskytování zvláštní podpory pro mladé včelaře.

(b) **Boj proti škůdcům a nákazám napadajícím úly, zejména varroáze.** Rozsah tohoto opatření byl již v předchozím programu rozšířen kromě varroázy na boj proti dalším škůdcům a nákazám napadajícím úly, jako je sršeň asijská (*Vespa velutina*) nebo lesknáček úlový (*Aethina tumida*). Většina programů se však dosud zaměřuje na boj proti varroáze skrze podporu opatření ke snížení parazitárního zatížení a informováním včelařů o potřebě a metodách boje proti kleštíkovi zhoubnému.

(c) **Racionalizace sezónního přesunu včelstev.** Podpora opatření na pomoc při řízení sezónního přesunu včelstev, jako je identifikace úlů a rámků, vedení registru sezónních přesunů včelstev, investice do materiálu a vybavení usnadňujících sezónní přesun a mapování odrůd květin.

d) **Opatření na podporu laboratoří, které provádějí analýzu včelařských produktů, s cílem pomoci včelařům s uváděním jejich produktů na trh a se zvýšením hodnoty těchto produktů.** Rozsah tohoto opatření (ačkoli se používá především k financování analýz fyzikálně-chemických vlastností medu) zahrnuje také další včelařské produkty[19], jako je mateří kašička, pyl, propolis nebo včelí vosk. Tyto informace umožňují včelařům lépe uvádět jejich produkty na trh a zvyšovat jejich hodnotu.

(e) **Opatření na podporu obnovy včelstev**. Opatření poskytuje pomoc s pokrytím ztrát včel, a tím předchází snížení produkce. Finanční prostředky jsou využívány především na nákup včelstev, včelích matek nebo nových úlů a na podporu produkce včelích matek, zejména původních plemen.

[18] Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2021/974 ze dne 9. června 2021, kterým se schvalují pozměněné vnitrostátní programy na zlepšení produkce včelařských produktů a jejich uvádění na trh předložené členskými státy podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 (oznámeno pod číslem C(2021) 4021) (Úř. věst. L 215, 17.6.2021, s. 37).

[19] Včelařské produkty, na které se vztahují včelařské programy, jsou uvedeny v části XXII přílohy I nařízení (EU) č. 1308/2013; jedná se o med, mateří kašičku, propolis, pyl a včelí vosk.

(f) **Spolupráce se subjekty specializovanými na provádění aplikovaných výzkumných programů v oblasti včelařství a včelařských produktů.** To umožňuje členským státům financovat zvláštní výzkumné projekty zaměřené na zlepšení včelařských postupů, produkce nebo jakosti medu a šířit výsledky takových projektů.

(g) **Sledování trhu.** Z této podpory se financuje sledování trhu s včelařskými produkty a jejich cen, což pomáhá zlepšovat podmínky produkce a podporovat vnitrostátní strategie pro sledování trhu.

(h) **Zlepšování jakosti produktů s cílem využití potenciálu produktů na trhu.** Tyto prostředky podporují opatření na využití tržního potenciálu medu a dalších včelařských produktů.

4.3 Rozpočet EU na vnitrostátní včelařské programy a míra využití

Finanční prostředky EU přidělené odvětví včelařství byly navýšeny z 36 milionů EUR ročně na včelařské programy v období 2017–2019 na 40 milionů EUR[20] ročně na programy v období 2020–2022. Ty byly v roce 2021 pozměněny za účelem jejich prodloužení a zvýšení rozpočtového přídělu na 60 milionů EUR od roku 2021.

Příspěvek EU na včelařské programy odpovídá 50 % výdajů hrazených členskými státy. Pro včelařské roky 2020–2022 bylo pro vnitrostátní včelařské programy v EU k dispozici financování ve výši 318,9 milionu EUR[21], což je o 48 % více než financování dostupné na období 2017–2019. Polovinu této částky představuje příspěvek EU a druhou polovinu spolufinancování členskými státy.

Ačkoli financování nebylo plně využito, míra čerpání byla v letech 2019 a 2020 stále poměrně vysoká, ale v roce 2021 výrazně klesla. Tento pokles míry využití v roce 2021 lze vysvětlit výrazným navýšením rozpočtového přídělu a poněkud pozdní změnou programů za účelem čerpání těchto prostředků, neboť byly oznámeny v březnu 2021 a schváleny v červnu 2021. Přestože byly členské státy informovány o nadcházejících změnách v roce 2020 a vyzvány k maximálnímu čerpání prostředků v roce 2021, několik členských států mělo s čerpáním navýšených prostředků potíže, zejména ty, které obdržely výrazně vyšší finanční prostředky než v roce 2019. Zatímco v roce 2020 mělo 21 členských států míru čerpání 80 % nebo více a pouze 6 členských států zaznamenalo méně než 80 %, v roce 2021 mělo pouze 11 členských států míru čerpání 80 % nebo více a 16 členských států bylo pod 80 %. Tabulka 1 shrnuje financování EU a míru plnění včelařských programů v období 2020–2022 a ve včelařském roce 2019 (pro který nebyly v době zveřejnění poslední zprávy dne 17. prosince 2019 k dispozici údaje).

Tabulka 1: Financování včelařských programů EU a míra jejich plnění

[20] Celkový příspěvek EU pro EU-28 včetně Spojeného království.
[21] Celková částka pro EU-27 bez Spojeného království.

Finanční prostředky EU, které byly k dispozici na	včelařský rok 2019 programy na období 2017–2019	včelařský rok 2020 programy na období 2020–2022	včelařský rok 2021 programy na období 2020–2022	včelařský rok 2022 programy na období 2020–2022	finanční rok 2023 pro včelařské intervence v rámci strategických plánů SZP leden–říjen 2023
v EUR	36 000 000	39 441 410[22]	60 000 000	60 000 000	60 000 000[23]
Objem finančních prostředků EU využitých členskými státy v EUR*	33 757 308	35 947 262	46 772 973	Bude oznámen do 31. prosince 2023.	Bude oznámen do 15. června 2024.
Míra plnění	94 %	91 %	78 %		

**Zdroj: výroční zprávy členských států o provádění předložené v souladu s článkem 10 nařízení (EU) 2015/1368.*

4.4 Přidělení příspěvku EU jednotlivým členským státům

Pravidla pro výpočet přídělu EU na včelařské programy, stanovená v článku 4 nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1366, se opírají o podíl úlů oznámený jednotlivými členskými státy, které se programu účastní, spolu se stanoveným minimálním příspěvkem EU ve výši 25 000 EUR na jeden program. Pokud by však členský stát požadoval méně prostředků, než na kolik má nárok na základě svého podílu úlů, mohou být zbývající finanční prostředky EU rozděleny mezi ostatní členské státy, které žádají více, než kolik by činil jejich teoretický podíl finančních prostředků.

Podle článku 4 nařízení (EU) 2015/1366 bylo přidělení finančních prostředků EU pro včelařské programy na období 2020–2022 oznámené v roce 2019 založeno na počtu úlů oznámeném členskými státy v letech 2017 a 2018. Od roku 2021 byly zvýšené příspěvky EU přidělovány podle přílohy 10 nařízení o strategických plánech SZP (nařízení (EU) 2021/2115)[24]. Tyto příděly byly vypočteny na základě počtu úlů, který členské státy oznámily v roce 2013 ve svých včelařských programech na období 2014–2016, upraveného žádostmi o financování v programovém období 2017–2019[25].

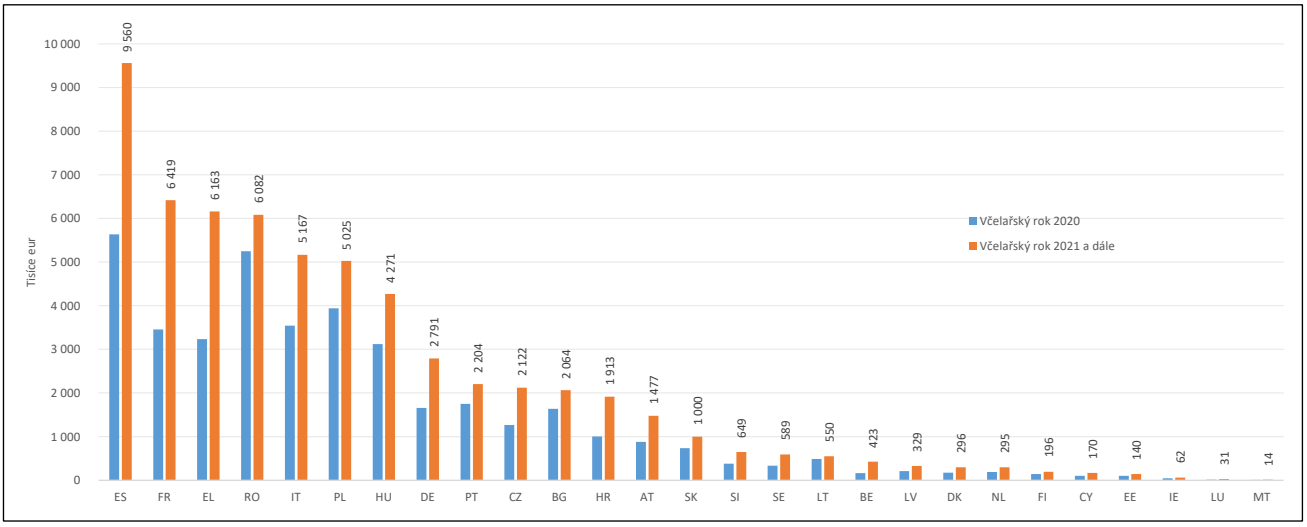
Obrázek 2: Přidělení příspěvku EU jednotlivým členským státům na včelařské roky 2020–2022

[22] Příspěvek EU pro EU-27 bez Spojeného království.

[23] Rozpočet na finanční rok 2023 lze rovněž použít na platby opatření provedených od 1. srpna 2022 do 31. prosince 2022, jak je vysvětleno v oddíle 6.

[24] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV) a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013 (Úř. věst. L 435, 6.12.2021, s. 1).

[25] Článek 1 nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/580.

Zdroj: prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2019/974 (pro rok 2020) a prováděcí rozhodnutí Komise 2021/974 (pro roky 2021 a 2022).

4.5 Vzniklé výdaje podle druhu opatření

V souladu s článkem 10 nařízení 2015/1368 jsou členské státy povinny do 15. března každého roku předložit výroční zprávu o provádění za předchozí včelařský rok. První dvě výroční zprávy, které se vztahovaly ke včelařským rokům 2020[26] a 2021[27], byly předloženy v roce 2021, resp. 2022. Rozdělení výdajů podle druhu opatření na včelařský rok 2021 je uvedeno ve výsečovém grafu níže *(Obrázek 3)*. Kvůli srovnání je na obrázku 4 uvedeno podobné rozdělení podle typu opatření na včelařský rok 2020, z něhož vyplývá, že celkové procentuální rozložení zůstává podobné.

V roce 2021 bylo 54 % dostupných finančních prostředků použito na dvě opatření (**technická pomoc** a **boj proti škůdcům napadajícím úly**). V roce 2020 se podobně jako v předchozích letech společná míra u těchto opatření blížila 60 %. Odráží to trvalou potřebu vzdělávání včelařů a investic do vybavení pro chov včel, podporovaných v rámci opatření A (technická pomoc), a včelařských postupů za účelem boje proti nákazám a škůdcům napadajícím úly, podporovaných v rámci opatření B (boj proti škůdcům a nákazám napadajícím úly).

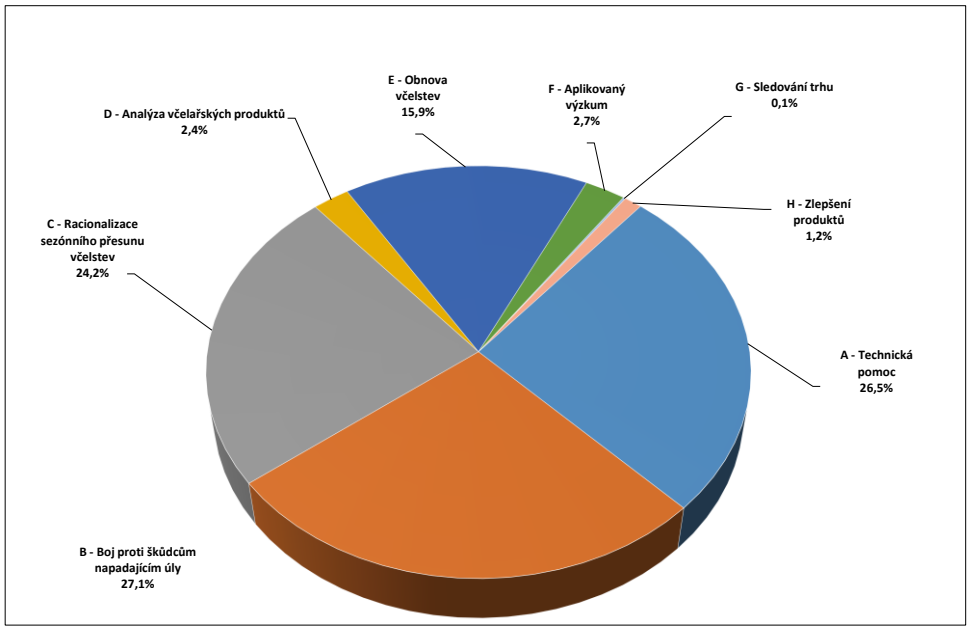
Podobně jako v předchozích letech byly dalšími dvěma nejpopulárnějšími opatřeními **racionalizace sezónního přesunu včelstev** a **obnova včelstev**, která představují 40 % celkových výdajů členských států v roce 2021 a 34 % v roce 2020. V několika členských státech je sezónní přesun včelstev zásadním včelařským postupem, který je nezbytný pro uspokojení nutričních potřeb včel během celé včelařské sezóny a zajištění opylovacích služeb.

Opatření na provádění **aplikovaného výzkumu** a **analýzy medu** se z hlediska podpory umístila na 5. a 6. místě, přičemž na ně bylo vynaloženo 2,7 % a 2,4 % finančních prostředků dostupných v roce 2021.

[26] Časový rámec 1. srpna 2019 až 31. července 2020.
[27] Časový rámec 1. srpna 2020 až 31. července 2021.

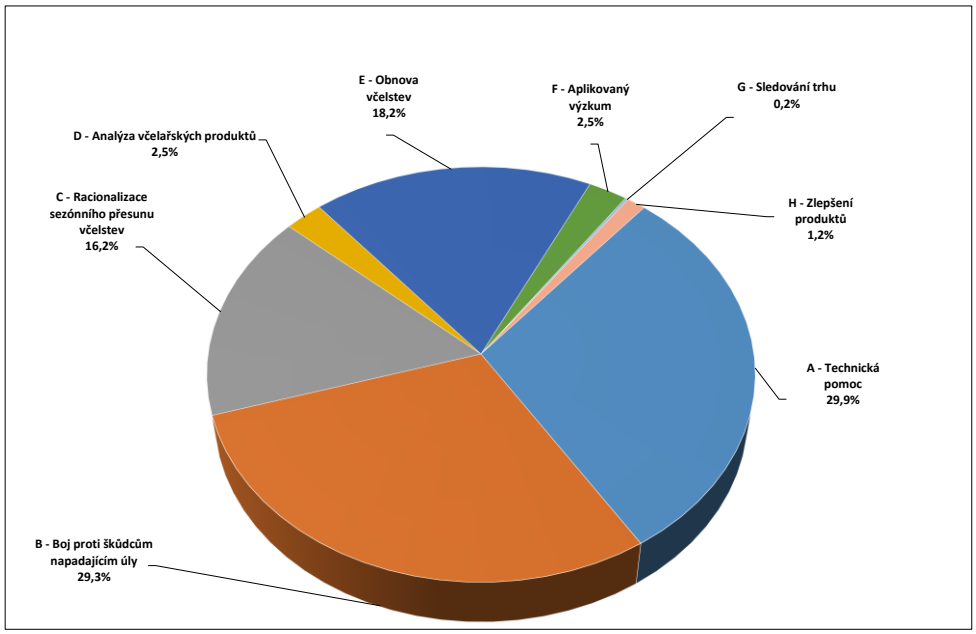
Opatření na podporu **zlepšení produktů** a **sledování trhu**, která byla poprvé zavedena v programu 2017–2019, představovala v letech 2020 i 2021 společně méně než 2 % finančních prostředků.

Obrázek 3: Výdaje v procentech na opatření během včelařského roku 2021

Zdroj: výroční zpráva členských států o provádění za rok 2021.

Obrázek 4: Výdaje v procentech na opatření během včelařského roku 2020

Zdroj: výroční zpráva členských států o provádění za rok 2020.

5. METODY POUŽÍVANÉ PRO URČENÍ POČTU ÚLŮ

Podle článku 3 nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1366 musí členské státy, které předkládají včelařské programy, od roku 2017 Komisi každoročně oznamovat počet úlů na svém území připravených k přezimování. Kromě toho byly členské státy podle článku 2 uvedeného nařízení povinny mít spolehlivou metodu k určení tohoto počtu, která musí být popsána v jejich včelařských programech. Toto nařízení v přenesené pravomoci bylo přijato v roce 2015 na základě zmocnění uděleného podle čl. 56 odst. 1 písm. b) nařízení o společné organizaci zemědělských trhů a stanovilo základ pro přidělování finančního příspěvku EU na včelařské programy členských států na základě počtu úlů.

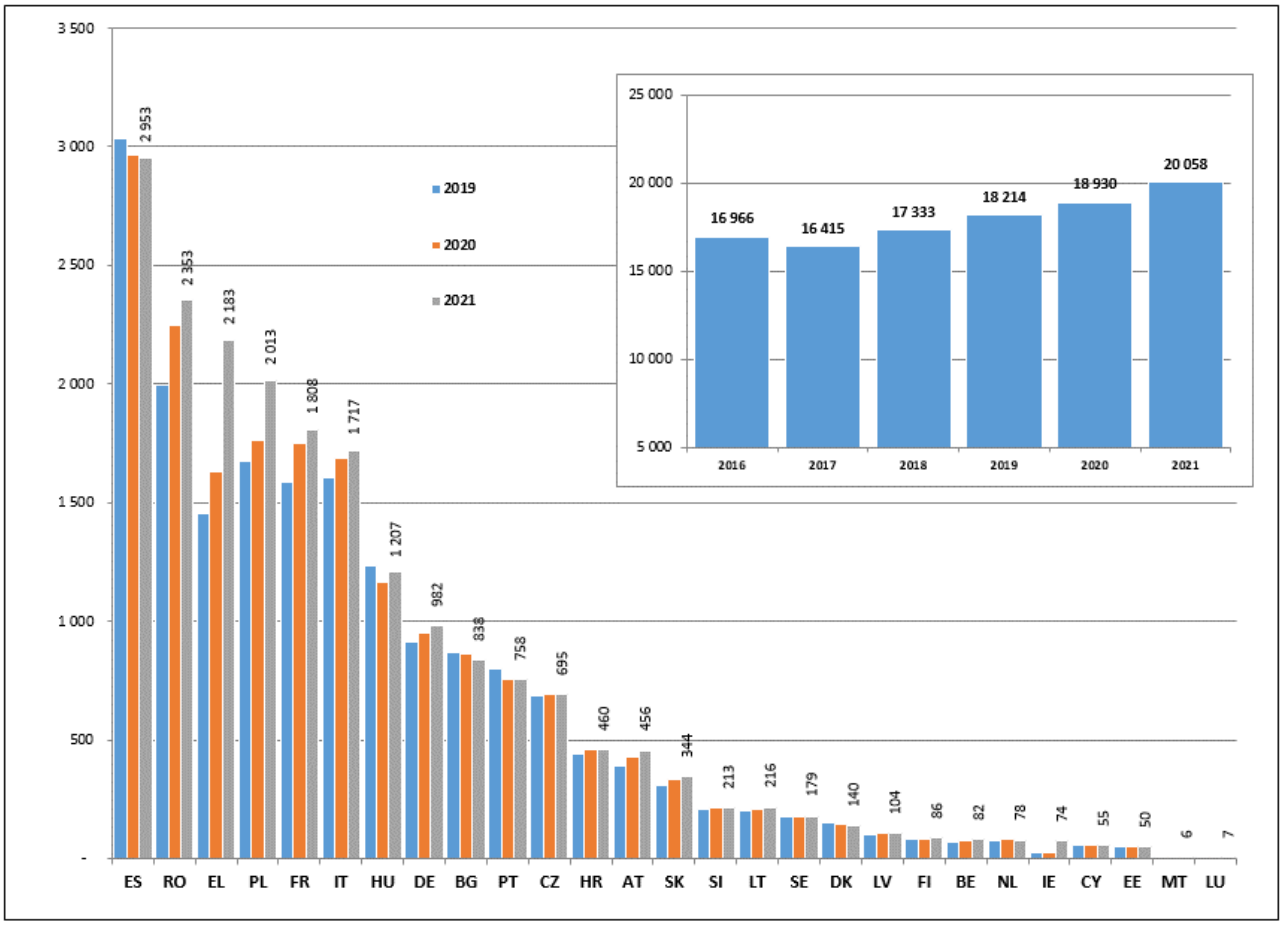
Stanovilo také definici, podle níž je úl *„… jednotka obsahující včelstvo používané pro produkci medu, jiných včelařských produktů nebo včelího šlechtitelského materiálu a všechny prvky nezbytné pro jeho přežití“.*

Přestože roční financování členských států ve strategických plánech SZP již nebude založeno na počtu oznámených úlů, je stále důležité znát počet úlů v členských státech. Tyto informace jsou nezbytné k tomu, aby bylo možné sledovat vývoj v odvětví, vyhodnocovat dopad podpory a informovat evropské občany. V rámci budoucích plánů SZP v souladu s články 36 až 38 nařízení (EU) 2022/126[28]jsou členské státy povinny zahrnout do svého strategického plánu popis spolehlivé metody výpočtu počtu úlů připravených k přezimování a oznámit počet úlů do 15. června každého roku. Tyto metody výpočtu oznámené členskými státy v rámci programů na období 2020–2022 i strategických plánů zůstávají relativně nezměněné v porovnání s prvními metodami oznámenými ve včelařských programech na období 2017–2019, které byly popsány v předchozí zprávě ze dne 17. prosince 2019.

Vzhledem k tomu, že před použitelností uvedeného aktu v přenesené pravomoci neexistovala žádná harmonizovaná pravidla upravující tyto aspekty, počty úlů oznámené před použitelností aktu v roce 2017 se nemohou přímo srovnávat s počty úlů oznámenými po 15. březnu 2017. Z dlouhodobého historického trendu nicméně vyplývá, že počet úlů v Evropské unii každoročně vzrůstá, jak ukazuje Obrázek 5. Tento pozitivní trend lze pozorovat téměř ve všech členských státech.

Obrázek 5: Vývoj počtu úlů v EU (v tisících)

[28]Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126 ze dne 7. prosince 2021, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 o dodatečné požadavky na některé typy intervencí stanovené členskými státy v jejich strategických plánech SZP na období 2023 až 2027 podle uvedeného nařízení, jakož i pravidla týkající se poměru pro standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) 1 (Úř. věst. L 20, 31.1.2022, s. 52).

Zdroj: každoroční oznámení členských států o počtu úlů připravených k přezimování na jejich území.

6. VČELAŘSTVÍ VE STRATEGICKÝCH PLÁNECH SZP PO ROCE 2022

Od roku 2023 bude podpora odvětví včelařství poskytována prostřednictvím včelařských intervencí zahrnutých do vnitrostátních strategických plánů SZP. Zatímco v rámci nařízení o společné organizaci zemědělských trhů bylo provádění včelařských programů pro členské státy dobrovolné, od roku 2023 budou povinné. Zařazení včelařství do plánů SZP zvýší viditelnost tohoto odvětví a zajistí, aby byl zohledněn jeho přínos k plnění celkových cílů společné zemědělské politiky.

Financování včelařských intervencí, jak je stanoveno v příloze X nařízení o strategickém plánu SZP, zůstane v letech 2023 až 2025 beze změny, a to ve výši 60 milionů EUR na rozpočtový rok. Rozpočet na rok 2023 pokryje jak včelařské intervence prováděné v rámci strategických plánů (a vyplácené v období od 1. ledna 2023 do 15. října 2023), tak včelařská opatření prováděná od 1. srpna 2022 do 31. prosince 2022 v rámci stávajících včelařských programů (a vyplácená v období od 16. října 2022 do 15. října 2023). Stejně tak bude finanční krytí na další rozpočtové roky pokrývat výdaje na včelařské intervence prováděné v rámci strategických plánů a také případné zbytkové výdaje na včelařská opatření prováděná v rámci stávajících včelařských programů. Řada členských států skutečně využije finanční příděl na rok 2023 k úhradě opatření prováděných v posledních pěti

měsících roku 2022, jak je avizováno v jejich strategických plánech. Další změna zavedená ve strategických plánech umožňuje členským státům zvýšit míru spolufinancování z minimálních povinných 50 % až na 70 % a dále tak posílit svůj rozpočet. Tři členské státy (BG, IT a LU) se rozhodly tak učinit; ostatní pokračují s povinnou minimální mírou spolufinancování ve výši 50 %.

Členské státy musí při stanovení svých včelařských intervencí na období 2023–2027 v rámci strategického plánu sledovat alespoň jeden ze specifických cílů SZP (čl. 6 odst. 1 nařízení (EU) 2021/2115).

Podobně jako v současných programech bude podpora včelařství poskytována prostřednictvím řady intervencí, které vypracují členské státy ve spolupráci se zástupci organizací působících ve včelařské oblasti. Členské státy si mohou vybrat ze sedmi typů intervencí obsažených v článku 55 nařízení (EU) 2021/2115, které jsou uvedeny níže a které přechází z předchozích opatření podle nařízení o společné organizaci zemědělských trhů a dále rozšiřují rozsah poskytované podpory. Jsou jimi:

a) poradenské služby, technická pomoc, odborná příprava, informace a výměna osvědčených postupů, mimo jiné prostřednictvím budování sítí, pro včelaře a včelařské organizace;

investice do hmotných a nehmotných aktiv, jakož i jiná opatření zaměřená mimo jiné na:

i) boj proti škůdcům a nákazám napadajícím úly, zejména varroáze;
ii) předcházení škodám způsobeným nepříznivými klimatickými jevy a podpora vývoje a využívání postupů hospodaření přizpůsobených měnícím se klimatickým podmínkám;
iii) obnovu včelstev v Unii včetně plemenitby včel;
iv) racionalizaci sezónního přesunu včelstev;

c) opatření k podpoře laboratoří, které provádějí analýzu včelařských produktů, ztrát včel nebo poklesů produktivity a látek, které jsou pro včely potenciálně toxické;

d) opatření k zachování nebo zvýšení stávajícího počtu úlů v Unii, včetně plemenitby včel;

e) spolupráce se subjekty specializovanými na provádění výzkumných programů v oblasti včelařství a včelařských produktů;

f) propagace, komunikace a marketing, včetně opatření k monitorování trhu a činností zaměřených zejména na zvyšování povědomí spotřebitelů o jakosti včelařských produktů;

g) opatření ke zlepšení jakosti produktů.

7. ZÁVĚR

Význam podpory odvětví včelařství si uvědomují všichni v EU, od institucí EU přes vnitrostátní a regionální orgány až po širokou veřejnost. Všechny členské státy v minulých letech realizovaly včelařské programy v úzké spolupráci s tímto odvětvím a jeho zástupci, ačkoliv se jednalo o programy dobrovolné. Zahrnutí podpory včelařství do strategických plánů SZP jako povinné složky pro všechny členské státy dále zdůrazňuje význam tohoto odvětví a uznává jeho přínos k plnění specifických cílů SZP, zejména při zvyšování biologické rozmanitosti a ochraně stanovišť. Uznává také cennou podporu, kterou tyto programy poskytují při řešení narůstajících výzev v oblasti včelařství, jež jsou umocněny změnou klimatu.

Rozsah opatření se v průběhu let rozšířil, zejména v souvislosti s nejnovějšími typy intervencí zavedenými v nařízení o strategickém plánu SZP. Tyto intervence rozšiřují a zdokonalují předchozí opatření a poskytují širší rozsah možných opatření k uspokojení potřeb tohoto odvětví ve všech členských státech. Spolu s tím by výrazné navýšení finančních prostředků od roku 2021 a prostor poskytnutý členským státům pro zvýšení jejich vnitrostátního spolufinancování měly zajistit zdroje potřebné pro toto odvětví ke zlepšení produkce včelařských produktů a jejich uvádění na trh a zároveň uspokojení rozmanitých potřeb včelařů v celé EU. To je dobrým znamením pro pokračující vysoké využívání dostupných prostředků ve všech členských státech.

Dobrým ukazatelem pozitivního dopadu těchto programů na odvětví je počet úlů, který se rok od roku zvyšuje. Ne vždy je to však doprovázeno zvýšením produkce, která je mimo jiné silně závislá na klimatických podmínkách. Celková ziskovost odvětví závisí také na tom, aby byla včelařům za jejich produkty vyplácena spravedlivá cena. Průměrné ceny medu v EU se v průběhu let příliš nezvýšily, zatímco výrobní náklady stále rostou a dovozní ceny klesají. K překonání takového množství problémů je potřeba společného úsilí všech. To podtrhuje potřebu pokračovat v podpoře tohoto odvětví, zejména vzhledem k neocenitelné úloze, kterou včely plní z hlediska zemědělství a životního prostředí.